

Ceza hukuku ilkelerine göre, suçtan cayma, sanık yararına sonuçlar getirir. Uygulamaya konulmayan tasarımlardan, hazırlık aşamasındaki girişimlerden dönmek, bir çok durumlarda, suç olasılığını bile ortadan kaldırıır. Yasalar, gerçekleştirdiği eylemin haksız sonuçlarını gideren kişiye, bazı suç türlerinde, azımsanmayacak ceza indirimleri tanımıştır. Bütün bunlardan beklenen amaç, suç çizgisini aşanlara, geriye dönüş yollarını açık bırakarak, toplumun zararını en aza indirmektir.

"Pişmanlık Yasası" adıyla tanıtılan, Türk Ceza Yasası'nın 125, 131, 141, 142, 146 ile 163'üncü maddeleri arasındaki suçları işleyenlere, kovuculuk (muhabirlik) yapmaları koşulu ile kamu adına önemli ödünler sağlayan tasarı Bakanlar Kurulu'nda kabul edildi. Toplumsal yargılar, kovuculuğu, onurlu bir davranış olarak benimsemiyor. Bu nedenle, insanın doğası ile bağdaşmayan töre dışı yöntemlerin yasalarla özendirilmesi, eleştirilere yol açtı. Tasarının, başka sakıncaları da var. Getirilen yeniliklerin, ceza hukuku kuramlarına uygun düştüğü söylenemez.

Yargı kararları üzerinde kuşku yaratılmaması için, kanıtların güvenilir, inandırıcı ve yasal yollardan edinilmiş olması genel kuraldır. Tanık ya da sanık konumundaki kişilerin anlatımları, çoğu kez, gerçekleri yansıtmamaktadır. Bu durum, yanlış gözlemlerden, olayları algılayamamaktan kaynaklanacağı gibi, açıklama yapmanın öznel beklentilerinden ileri gelebilir. Tanıklar, yansız kişiler olmalıdır. Anlatımına başvuru olan olayın çözümüyle, tanığın çıkarları arasında bağlantı bulunmamalıdır. Uygulamada bu ince ayrımları yakalayabilmek, kolay değildir. Çağdaş hukuksal yaklaşımların yönü, belirgin olmayan kanıtların etkinliğini daraltarak, somut bulgulara öncelik verilmesi doğrultusundadır.

Anayasa'nın 38. maddesinde, "Hiç kimse, kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz." denilmektedir. Ceza Yargılama Yöntemleri Yasasının 135. maddesi uygulanacak sanığın 'susma hakkı'ni benimsemiştir. Yeterince işletilemeyen bu insancıl kurallar, ceza yargısının güvenliği için,

Pişmanlık Yasa tasarısı ve Anayasa Güney Dinç

yaşamsal önem taşımaktadır. Zorlama, yalnız kaba güç kullanılarak yapılmaz. Yakalanıp sorguya çekilen sanık, korkan kişidir, suçsuz bile olsa, içine düştüğü koşullardan kaynaklanan bu ürküntü, doğal karşılanmalıdır. Soruşturmanın boyutlarını, geçecek zamanda neler yitireceğini önceden bilmesinin olanak yoktur. Pişmanlık tasarısı, kural olarak, ceza indirimleri için, suç atımlarının, son soruşturmadan önce yapılmasını öngörmektedir. Yani gözaltındaki sanık, bir savunmanla konuşup, hukuksal konumunu öğrenmeden, kendisiyle birlikte, başkalarını da suçlamak durumunda bırakılacaktır. Oysa kollukta saptanan anlatımların geçerliliği, yargılama aşamasında en çok tartışılan konular arasındadır. Yaşanan olaylara bir de, pişmanlık yasınınin özünden gelen zorlamalar katılırsa, bunca karmaşanın içinden, gerçeği bulup çıkarmak, kolay olmayacaktır.

Tasarıyı hazırlayanların gözünden kaçan hukuksal bir gerçeği anımsatmak zorundayız. Yargı organı önünde sanık olarak yeminsiz dinlenen kişinin, konumuna uygun düşen bir dokunulmazlığı vardır. Anlatımlarının içeriğinden dolayı başkalarına karşı sorumlu değildir. Birlikte yargılandığı kişilere yönelttiği suçlamaların doğru olmadığı anlaşılırsa, bu yüzden cezalandırılmaz. Örneğin, T.C.Y.'nin 285'inci maddesindeki "iftira", 286'ncı maddesindeki "Yalancı tanık"lığın yaptırımları, sanıklar arasındaki suç atımlarında uygulanamaz. Ortaya çıkan görünüm düşündürücüdür. Ölüm cezasına kadar varan suçların gönüllü kovucuları, kendileri de yargılanan sanıklar arasına katılmışlarsa, başlangıçtan beri verdikleri bilgilerin kanıtlanmaması durumunda, hiç bir sorumluluk altına

girmeyeceklerdir. Elbette yalnız bu anlatımlara dayanılarak karara varılmayacaktır. Ancak, böylesi düzenlemeler sonucunda, yargı, bir kez bile yarılsaydı, tasarıda beklenen yarar, toplumun yitirdikleri karşısında, çok önemsiz kalacaktır.

Tasarının kapsadığı T.C.Y. maddelerinin bir bölümü, girişim aşamasındaki suçlara ölüm cezası verilmesini öngörmektedir. Eylemlerin niteliğine göre, suçlar ve cezalar arasında adaletili bir denge kurulmasını sağlayacak ara basamaklar yetersizdir. Açıklık taşımayan suç tanımları, zaman içinde değişen farklı yorumlara neden olmaktadır. Suçtan cayma ve suç odaklarından kopma, bu gelişmelerden yıllar sonra açılan davalarda bile, sanıklar yararına sonuçlar getirmemektedir. Örgüt suçlarında, başkaca hiç bir eyleme katılmayan kişilere, topluluktan uzaklaşarak, sorumlu-

luğunu daraltma olanakları kapalı tutulmuştur. Suçların niteliği üzerindeki tartışmalar bir yana, uygulamada gözlenen teknik düzenleme yetersizlikleri, T.C.Y.'nin köklü değişimler geçirmesini gerektirmektedir. Gündemdeki onarımlar yapılmadan getirilen tasarı, T.C.Y.'nin dizgelerini daha bir karıştıracak, çelişkileri yoğunlaştıracaktır.

Tasarının kalıcı ilkeler getirmede, hazırlayanlarca da benimsenmiş, üç yıllık bir yürürlük süresi yeterli görülmüştür.

Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüleri de kapsayacak olan girişimin, süregelen davaları etkilememesi olanaksızdır. Başkalarını suçlamak yasalarla özendirilirse, insan ilişkilerinde korku ve güvensizlik egemen olur. Kişiler, anayasal hak ve özgürlükleri kullanamaz duruma düşerler. Tasarının, çok partili olağan siyasal yaşamda açabileceği yaraları düşünmek bile ürküntü vericidir. Yaygınlaşan kuşku ortamlarında, toplandı, demek kurma, sendikalaşma, öğrenim ve basın özgürlükleri, içeriksiz tanımlar-olmaktan öteye gidemezler. Kovuculuk, yeni bir yöntem değildir. Geçmişte çok denenmiş, yarardan çok, zarar getirdiği görülmüştür. Gerçek kişilikleriyle ortaya çıkamadıkları için, "yeni bir yüz - yeni bir kimlik" edinmek zorunda kalacaklardan yarar beklemek, sağlıklı ve güvenilir sonuçlar vermeyecektir.